

Paweł Bronowski

IV Klinika Psychiatryczna IPiN w Warszawie

Drug Studies - Projects and Resources for use in the National Curriculum

Ostatnie lata to okres wzmożonej działalności na polu zapobiegania narkomanii. Po początkowym, przypadającym na początek lat osiemdziesiątych okresie dużej różnorodności w rozumieniu tego terminu i planowaniu strategii działań, obecnie mamy do czynienia z etapem porządkowania, wyboru najskuteczniejszych metod i tworzenia jednolitego systemu zapobiegania narkomanii.

Oczywiste jest, że nowoczesny system zapobiegania narkomanii nie może opierać się na pojedynczym programie. Złożoność problemu wymaga zastosowania wieloelementowego systemu oddziaływań. Jedną z podstaw takiego systemu są programy edukacyjne bazujące na szkolnictwie. Przedsięwzięcia tego typu, realizowane od wielu już lat, obarczone były zawsze tym samym problemem tj. trudnościami w dostosowaniu do programów szkolnych treści związanych z narkotykami. Zwykle przyjmowały one formę prelekcji na temat szkodliwości narkotyków. Próby te, z gruntu nieskuteczne, miały charakter doraźnego (żeby nie powiedzieć dorywczego) przekazu informacji, nie komponującego się w żaden sposób z treściami będącymi podstawą realizowanego programu nauczania. W zależności od wiedzy i umiejętności prelegentów zwykle przybierały one formę straszenia młodych ludzi konsekwencjami używania narkotyków (dużą pomocą przy tym podejściu okazał się AIDS) lub też nudnych pogadanek luźno związanych z narkomanią. Rzecz jasna żadna z tych „technik” nie wносиła nic do wiedzy czy postaw młodych ludzi (może poza ugruntowaniem przekonania o tym, że dorośli zawsze nudzą lub straszą).

Jasne jest zarazem, że szkoła jest dogodnym miejscem do przekazywania informacji. Warto więc skorzystać z okazji i dotrzeć do dużej grupy młodzieży z informacjami, które jeśli nie zmienią postaw wobec narkotyków u młodych ludzi, to zapewnią im wiedzę niezbędną do dokonania dojrzałego wyboru między „brać a nie brać”.

Jak już wspominałem, podstawową trudnością jest tu pozorna „niekompatybilność” tej specyficznej przeciw wiedzy z programami szkolnymi. Druga trudność wiąże się z atrakcyjnością formy - nie powinna ona ani straszyć ani nudzić, lecz zainteresować. Musi zarazem oferować wiedzę bliską codziennemu życiu i w ten sposób użyteczną. Wydaje się, iż dużym krokiem w stronę stworzenia takiego właśnie programu jest przygotowany przez zespół Lambeth Drugs Prevention Team

(jeden z londyńskich zespołów ds. prewencji środowiskowej) zbiór materiałów przeznaczonych dla nauczycieli. Nadaje się on do wykorzystania w oparciu o normalnie realizowane programy nauczania, bazuje na przedmiotach „normalnych”, nie mających pozornie zbyt wiele wspólnego z narkotykami. Przy jego pomocy można prowadzić zarówno pojedyncze lekcje jak i dłuższe programy, zaplanowane na kilka lub więcej godzin lekcyjnych.

Zagadnienia związane z narkotykami mogą być prezentowane w oparciu o lekcje historii, angielskiego, matematyki i innych przedmiotów. Dzięki takiemu ujęciu uczniowie postrzegają problematykę narkotyków w szerszej perspektywie. Na tej podstawie mogą dyskutować o takich problemach jak regulacje prawne posiadania narkotyków, kampanie antynarkotyczne, zmiany postaw, indywidualne wybory związane z używaniem narkotyków. Zaleca się, by uczniowie pracujący na podstawie podręcznika byli zachęceni do wyrażania własnych uczuć i poglądów dotyczących zjawiska narkomanii i wiążących się z nim kwestiami.

Podręcznik jest podzielony na pięć bloków: Projekty (sugestie co do tematów wraz z podstawowymi materiałami), Materiały (bardziej wyczerpujący zbiór informacji dotyczący poszczególnych tematów), Startery (wybór krótkich, interesujących cytatów, statystyk, kontrowersyjnych stwierdzeń służących jako propozycje do prowadzenia dyskusji), Źródła (zawierają rozszerzone informacje dotyczące przede wszystkim informacji o narkotykach i indywidualnych historiach ludzi związanych w różny sposób z narkotykami), Zbiór Odnośników (informacje o bibliografii, terminologii oraz adresy kontaktowe organizacji zajmujących się narkotykami).

Jak już nadmieniałem, nauczyciel posługujący się podręcznikiem może używać go wkomponowując treści związane z problematyką narkotyków w typowe lekcje dotyczące różnych przedmiotów. Przykładowo, lekcja historii może stać się doskonałą podstawą do przedstawienia tematu „Opium w XX wieku”, „Brytyjska ekspansja, handel i przemysł 1750-1900”, uwzględnienia wojen opiumowych w Chinach. W podobny sposób lekcja geografii może być podstawą do rozwinięcia tematu upraw maku i ich niszczenia („Uprawy maku i pestycydy”). Standardowa lekcja angielskiego może posłużyć jako podstawa do rozważań o roli narkotyków w sporcie, zaś lekcje wiedzy o sztuce dają szansę na poruszenie tematu związanego z relacjami między używaniem narkotyków, a twórczością. Na tym tle nie dziwi chyba lekcja matematyki, podczas której uczniowie obliczają dochody kuriera przewożącego kokainę i starają się oszacować prawdopodobieństwo schwytania go przez służby celne. Oczywiście, należy pamiętać o proporcjach - autorzy książki nie proponują napisania na nowo programów nauczania tak, by każda lekcja zaczynała się i kończyła na kwestiach związanych z narkotykami. Ich propozycja polega na tym, by wykorzystać szansę, jaką dla przekazania informacji o narkomanii dają normalne programy szkolne.

Podobnie skonstruowany jest blok zawierający zestaw przydatnych dla nauczycieli tematów, jakie mogą oni zaproponować młodzieży do dyskusji. Są one jasne, frapujące i zarazem bardzo bliskie życiu. Nie ma w nich moralizatorstwa, główny nacisk położony został na samodzielne myślenie i umiejętność obrony swoich racji.

Dzięki podręcznikowi nauczyciel zostaje również wyposażony w podstawowe informacje dotyczące różnych środków odurzających (część „Materiały”). Zawiera on krótką historię poszczególnych środków, opis działania, skutki używania i status prawny. Dzięki tym informacjom każdy nauczyciel, niezależnie od specjalizacji jest wyposażony w wiedzę, pozwalającą mu odpowiedzieć na większość konkretnych pytań dotyczących środków odurzających.

Równie ważna jest część poświęcona bibliografii umożliwiająca w razie potrzeby szybkie zebranie bardziej wyczerpującej wiedzy na poszczególne tematy. W części tej umieszczono również krótki słowniczek dotyczący narkotyków wraz z określeniami slangowymi (co zdaje się być szczególnie użyteczne podczas pracy z młodzieżą, rzadko kiedy operującą terminami farmaceutycznymi).

Reasumując, „Drug Studies” to doskonały zbiór materiałów. W edycji z roku 1995 autorzy zaznaczają, iż jest to wersja pilotażowa, po zebraniu uwag od nauczycieli zostanie rozszerzona i wprowadzona do obowiązujących programów szkolnych. Jest on na wskroś nowoczesny, daje szansę wyjścia z jałowego kręgu pogadank o narkotykach. Ścisłe wkomponowanie informacji o środkach odurzających w normalny program szkolny daje szansę na uniknięcie wzbudzania niepotrzebnej sensacji i nadawaniu tematom związanym z narkotykami „specjalnej” aury rozmów o owocu zakazanym.

Autorzy książki sugerują nauczycielom by prezentując informacje o narkotykach unikali mentorskiego tonu oraz ocen moralnych i aby stawiali na otwartość i dyskusję. Takie podejście, ich zdaniem, da uczniom nową, szerszą perspektywę w odniesieniu do zjawiska narkomanii. Prowadzenie działań w oparciu o prezentowany tom daje szansę na uzyskanie takiej perspektywy.

Drug Studies. Projects and Resources for use in the National Curriculum. Lambeth Drugs Prevention Team, Londyn 1995.